

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

C. P. PLOOY

Bent U van Jezus gediend?

(Lucas 10:38-42)

We hebben Jezus de Vader horen danken. Voor het feit, dat het heil aan kinderen geopenbaard is, terwijl wijzen en verstandigen er blindelings aan voorbij gaan.

Dit wordt geïllustreerd, eerst met het verhaal van de barmhartige Samaritaan, en vervolgens met het verhaal van Maria en Martha.

Eerst met een voorval uit het leven van mannen, die onderweg zijn.

Dan met een voorval uit het leven van vrouwen, die binnenshuis hun werk hebben.

We moeten deze twee verhalen dicht bij elkaar houden. Ze vullen elkaar aan. Het een kan het ander niet missen. Als we ze uit elkaar halen komen we in de eijendigheid terecht. Er is een tijd geweest, dat Maria de favoriete figuur was van een mystiek, passief, meditatief christendom, — dat zich slechts binnenskamers opstelde, — en zich niet op de weg waagde. Een soort bevindelijkheid, dat zich wel zette aan de voeten van Jezus, maar zich weinig bekommerde om een wereld in nood. In onze tijd echter is de barmhartige Samaritaan meer in trek. De kerkonderweg. De kerk, die niet door de priester en de leviet, niet door de pastoor en de dominee vertegenwoordigd wordt, maar door de Samaritaan, die wel een verbasterde religie aanhangt, maar in de praktijk een christen is.

In het verlengde van deze moderne gedachtegang zou Martha geprezen moeten worden, als gaande in het voetspoor van de Samaritaan. Ook zij weet van aanpakken. Ook zij is zo praktisch ingesteld. Ze is echt de dienende Martha.

Toch pakt alles, tot onze verbazing, heel anders uit.

Ja, het lijkt zelfs, of Jezus zijn lof voor de dienende Samaritaan weer helemaal inslikt, als hij de dienende Martha berispt.

Het verhaal van de barmhartige Samaritaan vinden we zo prachtig eigentijds, — maar in het verhaal van Maria en Martha voelen we ons ineens weer teruggezet in de voorbije tijd van dat passieve, meditatieve christendom. Zit er geen kloosterluchtje aan?

—o—

De Samaritaan heeft ons een voorbeeld van naastenliefde gegeven. Beschamend voor

priester en leviet, voor de wijzen en verstandigen. Een model van medemenselijkheid, onderweg van Jeruzalem naar Jericho.

Maar in Luc. 9 lezen we, hoe er een ander mens onderweg was naar Jeruzalem, en deze reiziger wilde door een samaritaans dorp trekken, maar men wilde hem daar niet ontvangen en hij kon er ook geen herberg vinden, — omdat hij naar Jeruzalem reisde. Kijk, dat waren óók Samaritanen. En die mens, die reiziger was ... Jezus.

Dat is dus de keerzijde van de medaille van de ... medemenselijkheid. Men kan zich uitsloven voor zijn naaste, voor hem een herberg en een bed en goede verzorging bezorgen ... en Jezus de weg versperren en niet toelaten. Voor Hem geen herberg bij de Samaritanen. Omdat zijn aangezicht naar Jeruzalem gericht was.

Zet daar nu eens naast het verhaal van Maria en Martha.

Weer is Jezus op reis. En daarbij komt hij in een dorp, en daar ontvangt Martha Hem in haar huis. Wat een verwikkeling voor Jezus!

Martha, vrouw des huizes, gastvrouw, gaat direct aan de slag. Natuurlijk, er moet toch wat te drinken zijn en straks wat op tafel komen, en er moet een bed worden klaar gemaakt. En wat doet ze dat graag voor Jezus!

Maar dan ineens verandert er iets in de goede sfeer, er glijdt een donkere schaduw over dat blijde samenzijn. Martha begint zich te ergeren aan Maria, want die zit daar maar aan de voeten van Jezus en drinkt zijn woorden in.

Maria zit en Martha komt even bij Jezus stáán. Dat typeert het verschil. Maria luistert, terwijl Martha zo onder de bedrijven door ook wel een hap en een snap opvangt van wat Jezus zegt, maar dat is geen luisteren.

Maria wordt in beslag genomen door de woorden des levens, Martha wordt echter in beslag genomen door het vele bedienen.

Jezus dienen is een goede zaak, maar als we door ons dienen in beslag genomen worden, hebben we geen tijd meer voor Jezus, en dan krijgen we die kramphouding van Martha. Dat gespannen, dat kramphouding, waardoor de blijdschap eruit is en we geïrriteerd raken. Jezus dienen is een feest, maar voor Martha was het geen feest meer. Ze verstoort de fijne sfeer met haar harde verwijten, die

zowel Jezus als haar zuster raken. „Maria trekt zich er niets van aan, maar de Heer trekt zich er ook niets van aan, dat Martha zich zo uitslooft.”

Jezus dienen is heerlijk. Maar als we zo met nadruk er Zijn aandacht op vestigen, is de aardigheid er af.

Ons christenzijn moet een christenzijn met de daad zijn. Maar we kunnen er ons zó druk mee maken en vele dingen tegelijk willen aanpakken, dat we helemaal vergeten dat het om de Heer gaat. Niet om ons dienen, maar om de Heer te dienen.

Daarbij gaat het ten diepste slechts om dat ene ding, dat goede deel, dat Maria uitgekozen heeft en niet van haar zal worden weggenomen.

Aan de voeten van Jezus gezeten láát zij zich dienen. Laat ze zich bedienen van het brood des levens en het water des levens, om niet.

Maria heeft iets verstaan van dat diepe woord van de Heer: de Zoon des mensen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Hij is niet gekomen om er beter van te worden, maar om beter te maken. Niet om het er eens goed van te nemen, maar om te geven.

En nu is Maria als de kinderen geworden. Als er een geliefde logé komt, een tante, een oma ... wat doen de kinderen dan?

Die zijn de eerste tijd niet van tante, niet van oma weg te slaan, want ze weten het: tante, oma brengt altijd wel wat voor ze mee, en daar naast haar stoel staat de tas, en daar zit het in. Dus zetten ze zich aan de voeten van tante, van oma, en ze laten ongeneerd merken, dat het hun begonnen is om wat de gast heeft meegebracht. Daar zijn het kinderen voor.

Zo zet Maria zich aan de voeten van Jezus. Ze heeft op dat moment het goede deel gekozen. Straks zal ze ook wel meehelpen in de keuken, maar nu Jezus daar zit en spreken gaat, nu de Gast zijn heilsgeschenken uitpakt en ronddeelt, moet ze bij Hem zijn.

—o—

Wat een verschraald, vermagerd, vreugdeeloos christendom, dat zich daarvoor de rust, de tijd, niet meer gunt. Dat zo hard is voor zichzelf. Dat zichzelf zo vermoeit en belast, dat het geen oog en vooral geen oor meer heeft voor de Heer, Die roept: kom nu eens even bij me, zet je nu eens een poosje aan mijn voeten, Ik zal je rust geven.

Natuurlijk, geloof-op-maandag, daar zal op gewezen moeten worden. Maar het zal toch op zondag moeten beginnen. De wereld heeft zonder enige twijfel behoefte aan een christelijk geloof, waar ze mee uit de voeten kan. Maar dan zullen we zelf toch altijd weer aan de voeten van Jezus ons moeten zetten en anderen daar moeten brengen.

Geeft gij hun te eten, zegt de Heer tot ons met oog op de onderontwikkelde gebieden en op ondervoede kinderen.

Maar Hij nodigt ook óns aan zijn tafel en zegt: eet en drinkt, want de weg zou voor u te veel zijn.

Zullen we worden als de kinderen?

Die ontspannen kunnen genieten van het goede deel, dat Jezus ons toeschikt?

Kerkelijk leven

VERSTAAT GIJ WAT GIJ LEEST?

V

'Tijdgebondenheid en verstaan'

In hoofdstuk III handelt dr. Kuitert over de tijdgebondenheid van de Schrift. De bijbelschrijvers waren kinderen van hun tijd, ervoeren de wereld op een manier, die wij niet meer kennen en wat voor ons vanzelfsprekend geworden is hebben zij in de verste verte niet kunnen vermoeden. (24)

'n Voorbeeld: Johannes de Doper spreekt over de Here Jezus Christus „Wiens wan in zijn hand is en Hij zal zijn dorsvloer doorzuiveren”. Wat is dat moeilijk te verstaan! Men moet heel wat van de landbouw vertellen, wil het beeld overkomen.

Dat is dan dat.

We vinden het voorbeeld niet gelukkig. Het heeft met tijdgebondenheid weinig of niets te maken. Het beeld was voordat de mechanisatie in de landbouw zijn intree gedaan had en de combine over de akkers rolde voor een boer en een dorpeling na 19 eeuwen nog terstond duidelijk. En in de ontstaanstijd van het Nieuwe Testament vereiste het beeld voor een inwoner en zeker voor kinderen uit een wereldstad als Rome reeds toen was, verklaring en toelichting: men kon toen in Rome moeilijk een bus pakken om eens naar buiten te gaan. Hoe stelden zich toen in Klein-Azië, in het Zuid-Europa het graf van de Here Jezus voor? Stadsmensen de gelijkenis van de Zaaier, de Verloren Zoon? Wat wisten de mensen, wat weten ze van het destijdsse palestijnse erfrecht dat in die gelijkenis verdisconteerd is? Wat weten vandaag stadskinderen in Amsterdam, New York, Tokio van het tegenwoordige agrarische leven? Er zijn er die nog nooit een koe of een vogelnestje hebben gezien. Maar ze lezen de Bijbel niet op hun eentje en de zaken zijn door de leermeesters aan de leerlingen snel duidelijk gemaakt. Men moet van dergelijke 'moeilikheden' niet zoveel ophef maken. De Camera Obscura is nog geen anderhalve eeuw oud. Wij weten evenveel van 'verschoende laarzen' als van 'evenveeltjes', hebben geen idee meer van een 'diakenhuismannetje' of weten 'Vrouwedag' waarop Jan Adam Kegge voor z'n dochter een 'ruiker' zocht nauwelijks te dateren, maar het is beslist niet onmogelijk achter die fijne trekjes van het verhaal te komen en ons in te leven in het 'verguldpartijtje' bij bakker De Groot of bij de familie Stastok na de avondkerk 'een avondje te passeren'. Zo is ook het 'kerugma' van Johannes de Doper spoedig duidelijk: een 'boodschap', die niet tijdgebonden is: „Hij zal de tarwe in zijn schuur vergaderen en het kaf met ontblusselijk vuur verbranden.”

Dan komt prof. Kuitert op het 'uitspansel' van Gen. 1 : 6. We naderen het eigenlijke thema. De Oosterling dacht dat dat uitspansel bestond ...

Dat is de vraag nog. Of de Oosterling van die tijd echt dacht aan iets als een vaste koepel, een enorme parapluie, iets uitgespannens. Het loont de moeite eens na te lezen wat G. Ch. Aalders daarover bij dit vers opmerkt in de Korte Verklaring. Ds. Kuitert zegt: „Het blauw dat zich boven ons koepelt, is geen uitgespannen doek of iets dergelijks, maar een lichteffect, dat te vergelijken is met het groen van helder water. (24, 25)

Dan zeg ik rustig: dan bestaat wat de hebreeuwse Bijbel 'rakiang' en de nederlandse Bijbel 'uitspansel' noemt dus wél: als psychisch waarneembare visuele grootheid. Vandaag nog. Zo spreken wij nog van de hemel, de hemelkoepel, terwijl we best weten dat we niet onder een parapluie zitten. Men kan om de zaak duidelijk te stellen de vraag doen: Bestaat de horizon, bestaat de gezichtseinder? Die bestaat zeker niet als „het einde der aarde”. Maar die horizon bestaat terdege als psychisch object, als grens van ons gezichtsveld.

En dan komt na deze uiterst zwakke voorbereiding de eigenlijke sprong: „Dezelfde bij-

belschrijver vertelt ons echter ook van de eerste mens Adam, die met zijn vrouw Eva in de hof van Eden leefde als eerste ouderpaar. Maar hoe verder we vandaag in de geschiedenis teruggaan, des te minder vinden we een eerste ouderpaar in een hof van Eden! Integendeel, de oudste mensheid, die we op het spoor kunnen komen, blijkt een zeer primitieve mensheid te zijn, eerder een horde-wezen dan een zo fijn besnaard menselijk wezen als de Adam uit Genesis. Hier wordt het al moeilijker om gewoon door te lezen. Er zijn weliswaar bijbel-lezende-christenen, die met het al of niet bestaan van Adam en Eva even weinig moeite hebben als met het al of niet bestaan van een uitspansel.” (25)

Ik ben christen.

Zelfs een Bijbel-lezend christen.

Ik heb geen moeite met het uitspansel, geen moeite met Adam en Eva. Die eerste voorouders waren zonder twijfel primitief: naar onze maatstaven was het zo zonder radio en teevee en ruimtevaart in het paradijs maar behelpen. Maar ik geloof de Schrift dat de zonde daar vreemd was, dat de gerechtigheid daar woonde, dat de religie er ongeschonden was. En de 'horden' waarvan de oude en de nieuwe geschiedenis verhaalt zijn geen teken van primitiviteit (men denke aan de atombom!) maar van degeneratie.

Prof. Kuitert gaat aldus verder:

„De leefwereld, waarin de schrijver van Gen. 1 zich uitdrukt, wanneer hij God als Schepper wil verkondigen, was een leefwereld, waarin een 'uitspansel' thuis hoorde zo goed als een eerste ouderpaar. Dat hoort als het ware tot de kennisbagage van de toenmalige tijd. Wanneer wij vandaag God de Schepper willen belijden, zullen we dat moeten doen met behulp van de kennisbagage van onze tijd en dus moeten spreken in termen van b.v. evolutie, van cellen, atomen enz.”

En voorts:

„Maar er zijn ook biëllezers die dat niet willen. Voor hen is het bestaan van Adam — anders dan het 'uitspansel' — niet een stuk kennis van een bepaalde, vervlogen tijd. Wie Adam net zo ziet als het 'uitspansel' legt volgens hen de bijbel niet goed uit.

Zo zitten we met dit ene voorbeeld al midden in het uitlegkundig probleem. Wie heeft nu verstaan wat hij leest: de christen, die zegt dat Adam en Eva als eerste ouderpaar net zo iets zijn als het 'uitspansel' of de christen die zegt: het 'uitspansel' is geen echt uitspansel, maar Adam en Eva zijn wel het eerste ouderpaar van onze mensheid.” (25)

'Midden in het uitlegkundig probleem'

Inderdaad: we zitten hier bij het hart van de zaak. Het is echter de vraag of we hier te doen hebben met een ècht probleem of met een schijnprobleem.

Prof. Kuitert, merkt de lezer, leest kritisch, onderscheidend, schiftend, gevolgtrekkingen makend, zich een oordeel vormend. Daar is niets op tegen, alles voor. Zonder dat léést men niet. We willen thans ook prof. Kuitert kritisch lezen.

1. We komen nog even terug op de door de schrijver herhaalde neven-schikking van 'uitspansel' en 'Adam': meent men te mogen zeggen: het eerste bestaat niet, dan is de baan vrij om ook te zeggen: dat eerste ouderpaar is er nooit geweest. Maar het 'uitspansel' bestaat. Zij het niet als 'n gespannen dun-doek, een metalen koepel. Maar dat zegt de Bijbel ook niet, het hebreeuwse 'rakiang'. Het bestaat nóg als objectief gezichtsbeeld. Net als de horizon. Daarom deugt de vergelijking niet.

2. Prof. Kuitert stelt dat de schrijver van Gen. 1 „God als Schepper wil verkondigen”. Dat is ongetwijfeld juist. Maar niet volledig. Daarnaast moet ook gezegd: dat God zich in Gen. 1 als Schepper wil openbaren. Hoe die twee zich tot elkander verhouden, dat is Gods geheim. Maar het een is waar en het ander is waar. Gen. 1 behoort tot hetgeen God vele

malen en op velerlei wijze tot ons gesproken heeft door de profeten.

3. Wanneer prof. Kuitert de bron, waaruit Gen. 1 is voortgekomen — de wil van 'n mens om God als Schepper te verkondigen — tot een menselijke beperkt, dan heeft hij slechts één kant van de zaak in dit verband in rekening gebracht. En hij heeft hier ongemerkt (wellicht ook dat door hemzelf niet opgemerkt!) de uitlegkundige regel op Gen. 1 toegepast, waarvan hij de juistheid nog bewijzen moet!

Als ik een beetje ondeugend mag zijn: hier wordt het konijn in de hoed gestopt, dat de goochelaar er straks naar al de regels van de kunst uithalen zal. Want dr. Kuitert zegt: het gaat in Gen. 1 om de wil van 'n mens „God als Schepper te verkondigen”, om het 'kerugma', de vorm waarin, de verpakking waarin dat geschiedt is bijzaak. Maar de man heeft een verhaál; dat is ons voorgelegd. Zo men wil: dat hele verhaal is de boodschap; zó hebben we de verkondiging van God als Schepper en niet anders.

4. In de leefwereld waarin de schrijver van Gen. 1 verkondigen wil dat God Schepper is, behoort volgens Kuitert een 'uitspansel' thuis en een ouderpaar van de hele mensheid. We vragen: Is dat zo? Was in die tijd het idee van de monogese algemeen. Of die van de polygenese?, één ouderpaar of vele oorspronkelijk van het menselijk geslacht?

5. Een en ander — uitspansel en één ouderpaar — behoorde tot de kennisbagage van die tijd. Hier onderscheidt prof. Kuitert niet scherp genoeg. Het is waar dat de openbaring Gods aan de mens en de predi-

G. VISEE

king van het geopenbaarde door de mens geschiedde binnen een bepaalde kennishorizon. God kon dan de mens niet spreken over fabrieken, radio, zeeschepen enz. Dan was zijn woord onverstaanbaar geweest. Maar God sprak over schepselen, die toen bekend waren en thans nog zijn: die wereld van Gen. 1 is er nog en die kennen we nog. Bovendien: prof. Kuitert zegt dat de idee van een ouderpaar behoorde tot de kennis-bagage van die tijd. Het woord 'kennis' is, op het eigen standpunt van dr. Kuitert nl., misplaatst: als de schrijver van Genesis ten onrechte in de mening verkeerde dat er aan het begin van de historie één ouderpaar van alle mensen was, dan had hij wel bagage, maar geen kennis: die mening was (volgens Kuitert!) anders niet dan dwaling.

6. Het gaat, volgens Kuitert dan, in Gen. 1 om 'God-als-Schepper'. Het gaat echter om de God van Abraham, Izaak en Jakob in Genesis. De God, die reeds met Abram zijn verbond had. Gen. 15 en Gen. 17. Of hebben die vaders ook nooit geleefd? Maar de Here Jezus Christus zegt dat velen zullen komen van Oost en West en met Abraham, Izaak en Jakob zullen aanzitten in het koninkrijk Gods. Matth. 8 : 11. Toch met deze Abraham, Izaak en Jakob? Christus haalt het Woord uit de brandende braambos — Ex. 2 : 6 — aan om te bewijzen, dat zij straks uit de dood zullen opstaan. Matth. 22 : 32; Markus 12 : 26; Lukas 20 : 37.

Dat betekent: er was in Israël in de dagen van Mozes een traditie bekend omtrent de vaders. Als Abraham, Izaak en Jakob niet aan Mozes bekend waren geweest, dan had de Here zich aan hem niet bekend kunnen maken als de God van Abraham, Izaak en Jakob. Waarom zou er in dat jonge Israël niet ook een mondelinge traditie hebben kunnen zijn van vóór die tijd. Ook over de schepping? Hoe het ook zij — dat concrete scheppingsverhaal moet ergens zijn oorsprong hebben. Een oor- en ooggetuige verslag kan het niet zijn geweest: niemand is er bij geweest en toen Adam zijn ogen opsloeg — ik houd me nu aan het verhaal! — was God met zijn werk net gereed. Precies zo staat het met het verhaal van de schepping van de vrouw: Adam sliep. En nu nog een stap verder: hoe kwam de schrijver van Genesis op de idee van een schepping? Uit eigen aandrift? Wie heeft die idee het eerst geuit? Wat dat product van fantasie? Van nadenken? Is er dan toch zo iets als 'natuurlijke

Godskennis? Dat zal prof. Kuitert toch niet zeggen? B.v. na Karl Barth? Dat betekent: de idee van een schepping en de kennis van de God van Abraham, Izaak en Jakob als de Schepper van hemel en aarde moet berusten op Goddelijke openbaring. En wanneer we in Genesis 18 lezen dat God bij Abraham nog kwam in Persoon, als een medemens, een Vriend, bij Abraham te gast was en dat Mozes veertig dagen op de berg was, waar God met hem sprak — of behoort dat ook tot de 'verpakking' van het 'kerygma'? — is het dan te gewaagd aan te nemen dat de Here, met een mens staande op de aarde, dat verhaal van Genesis 1 zó heeft verteld?

7. En tenslotte merkt prof. Kuitert op dat wanneer wij v a n d a a g God als Schepper willen verkondigen, wij dat moeten doen in andere termen, in die van evolutie, van cellen, van atomen enzovoort.

Dat is onjuist.

Wij behoeven het oude verhaal niet te moderniseren, niet te vertalen in de taal van de tijd, in een wereld, waarin de kennis van toen is vervangen door de kennis van nu. De horizon is wijder geworden. De kennis van het heelal is uitgedijd. Maar ook van toen nog niet waargenomen sterren weten we: God schiep ze, houdt ze in stand. Van de atomen, de hormonen, de vitaminen, en de melkweg: Ze zijn het werk van zijn handen. Het oude verhaal klinkt in een grotere actieradius. Letterlijk ook: dat was afgedacht van de persoonlijke intenties van de astronauten, een geweldig moment toen op kerstdag 1968 op 100 kilometer afstand van de maan „Zijn lof en eer klonk door al de bogen”: „In den beginne schiep God de hemel en de aarde” — land en zee, aarde en hemel, licht en duisternis in hun afwisseling van dag en nacht; het plantenrijk, het dierenrijk, de mens.

De eenheid der plaatselijke kerk

Aan het einde van het vorige artikel van mijn hand over de verstoorde eenheid der Kerk schreef ik: „Wat we er dan wel moeten? Daarover moeten we maar eens ernstig nadenken. En met alle heiligen overwegen, wat de wil van God is in dezen”. Ter overweging bied ik het volgende aan.

Vóór alles zullen we ons moeten „beijveren de eenheid des Geestes te bewaren door de band des vredes” in de plaatselijke kerk. Want elke plaatselijke kerk is het lichaam van Christus. En in de gemeenschap waarin we leven zullen we moeten trachten elkander te verdragen in liefde. Met alle nederigheid en zachtmoedigheid en lankmoedigheid. En als die eenheid van buiten af of van boven af dreigt verstoord te worden, dan moeten de gelovigen ter plaatse trachten de eenheid te bewaren.

Als voorbeeld wil ik herinneren aan wat ik in 1946 heb voorgesteld om de eenheid plaatselijk in stand te houden. In de gereformeerde kerk van Voorthuizen. Zoals overal was ook daar allerlei verschil van mening, traditie en „ligging” of hoe men dat noemen wil. Maar dat verstoort de eenheid niet.

Er waren Kuyperianen, die van jongsaf waren onderwezen in het „houden voor wedergeboren”. Vrijwel alle leden van de kerkeraad bleven daarbij. Ik was het daarmee helemaal niet eens. We streden er ook wel eens over in een studeerkamer of op een vergadering. Maar verdere moeite gaf dat niet. Er zal wel meer kritiek op mijn preken geweest zijn dan mij ter ore kwam. En ik zal wel meer aanmerkingen op de gemeente gehad hebben dan haar ter ore kwam. Maar voorzover ik weet was er in de kerk geen sterke drang om mij kwijt te worden. En die was er bij mij omgekeerd helemaal niet. Van binnen uit werd de eenheid niet verscheurd. Plaatselijk konden we best bij elkaar blijven.

De moeite kwam van buitenaf. En van boven af. Op de generale synode kwam de kwestie van het „houden voor wedergeboren” aan de orde. Er was meer, maar naar mijn

herinnering was dit de hoofdzaak. De meeste leden van de kerk wisten niet wat er aan de hand was. Ik dacht, dat de bui wel zou overwaaien. Maar ik vergiste mij. Het eind van het lied was, dat van mij door de synode geëist werd bij al mijn arbeid uit te gaan van het „houden voor wedergeboren”. En in elk geval niets te zullen leren, wat daarmee niet ten volle in overeenstemming was. Toen was de kat in de gordijnen. Na veel vergaderen en besprekingen en na een soort godsvrede tijdens de hongerwinter-werd mij de vraag voorgelegd of ik mij wilde conformeren. Wat inhield, dat ik niets zou leren, wat niet ten volle met de bekende formule in overeenstemming was. Dat kón ik eenvoudig niet. Ik zou moeten liegen. Ik kon best verdragen dat anderen zo dachten. Maar toen de synode een einduitspraak had gedaan en de kerkeraad meende, dat de synode moest gehoorzaamd worden, konden de broeders niet meer verdragen, dat ik niet wilde „houden voor wedergeboren”.

Toen heb ik voorgesteld: „Broeders, laten we doorgaan zoals we totnogtoe met elkaar hebben samengewerkt. Van 1932-1944 hebben we bij alle meningsverschil het goed met elkaar kunnen vinden. Waarom zullen we nu uit elkaar gaan? Ik eis van jullie niet precies te denken zoals ik denk. Eisen jullie het niet van mij. En laten we zo tonen aan alle kerken, dat het mogelijk is de eenheid te bewaren en elkander te verdragen, mét dit meningsverschil”.

Als ik mij wel herinner werd dit niet ernstig overwogen. Men vond dit té vreemd waarschijnlijk. Men kwam dan buiten „het verband” te staan. Men moest toch ergens bij behoren? Zo brak de plaatselijke eenheid om de landelijke eenheid te kunnen bewaren.

Als een dergelijk geval zich heden weer zou voordoen, zou ik de raad geven: „Doet uw best plaatselijk de eenheid des Geestes te bewaren”. Er zijn ergens mogelijk broeders die het met de O.B. niet eens zijn. Anderen vinden het een goed stuk. De meesten hebben de brief nooit gelezen en weten alleen van horen zeggen, dat het een slecht of ook een goed stuk is. Maar dat geschrift is toch geen shibboleth? Als een kerk, vóórdat de O.B. geschreven werd wél in enigheid des Geestes kon leven, waarom nú dan niet meer? Heeft dat stuk dan plaatselijk verandering gebracht? Zulk een verandering, dat men nu wel uit elkaar moet? Om Gods wil? Om Christus' wil? Om de eenheid des Geestes? Wat mij betreft ik acht het even grote dwaasheid om in 1968 wegens een O.B. uit elkaar te gaan, als het was in 1946 om wegens het „houden voor wedergeboren” uit elkaar te gaan.

Ik weet wel, dat er meer verschillen aan de orde zijn. Sommigen lezen een zeker blad, anderen moeten daarvan niet veel hebben. Ze lezen een ander blad, dat door sommigen niet wordt gewaardeerd. De één roemt in prof. X en een ander in prof. Y. Beiden doen verkeerd als ik het zeggen mag. Maar er gebeuren meer verkeerde dingen. Doch men gaat toch niet uit elkaar om een blad of een prof.?

Jawel, zal iemand zeggen, maar de meeste vergadering ofwel de G.S. heeft uitspraak gedaan over de O.B. En een P.S. heeft een beslissing genomen ten opzichte van een bepaalde kerk en een paar dominees. Nu moeten we toch wel kiezen vóór of tegen? En als de één vóór kiest en de ander tegen, dan moeten we toch wel uit elkaar gaan?

Dat werd mij in 1946 ook gezegd. En er werd ook beweerd, dat we toch moesten gehoorzaam zijn aan de synode. Toen heb ik gezegd: „Laten wij als plaatselijke kerk bij elkaar blijven. Dat kón totnogtoe, het kán nog”. Maar men wilde het niet, omdat men de eenheid van het „verband” wilde bewaren. Ieder begrijpt tegenwoordig wel wat ik daarmee bedoel.

Ik zeg weer: Kan men in een plaatselijke kerk de eenheid des Geestes bewaren door de band des vredes, zoals men dat totnogtoe kon, dan moet men dat doen. Bij alle verschil van mening. Mét de verschillende bladen die gelezen worden. En mét alle verscheidenheid die er in elke kerk is en zijn zal. Waarom zou dat eigenlijk niet kunnen? Waarom kon het niet in 1946 en waarom schijnt — of blijkt het? — in 1968/69 weer niet te kunnen?

Als ik me niet vergis komt dat van de overschatting van het „verband”. Men ziet te hoog op tegen meerdere vergaderingen. Men acht het provinciaal en landelijk „verband” hoger dan de plaatselijke eenheid. En scheurt eerder een plaatselijke kerk, dan dat men het „verband” zou loslaten.

Nu roep ik mij in herinnering de oorlogstijd in Voorthuizen. We hebben toen een tijd gehad, dat er geen classis kon worden gehouden. De reis naar Apeldoorn was te gevaarlijk. Oorlog en honger zijn nare zaken. Maar het gemis van classicale vergaderingen heb ik helemaal niet gevoeld. En het kon wel eens een zegen geweest zijn, als er in die tijd ook maar geen generale synoden waren gehouden. Het gewone werk in V. ging door. Er werd gepreekt als voren. Huisbezoek werd zoveel mogelijk gedaan. Zieken werden bezocht, ongeregelde vermaand, treurende getroost. Classis of geen classis. Van de synode hoorden we weinig of niets. De meesten helemaal niets. Het ging er goed om. Maar toen het „verband” weer aan het werk ging kwam de splijtzwaam weer in de kerkeraad. Toen moesten we ons conformeren aan bepaalde besluiten, waaraan ik althans mij niet conformeren kon. Die besluiten zijn al lang begraven of herroepen. Maar ze hebben hun scheurwerk gedaan.

—o—

In 1968/69 hebben bepaalde besluiten hun scheurwerk weer gedaan. En het scheuren gaat nog door. Als ik de zaak ongelovig bekijk dan zeg ik, dat het eindeloos zal doorgaan, totdat er niet één plaatselijke kerk meer heel is. Maar gelovend in de kracht van Gods genade, die almachtig is, zou ik de kerken

H. J. JAGER

die nog heel zijn willen toeroepen: „Bewaart de enigheid des Geestes. Blijft plaatselijk bij elkaar. Schorst niet, scheurt niet, roept niet bij elkaar weg. Voorkomt de ellende van een kerkscheuring. Want als de kerk scheurt dan scheuren families. Dan scheiden oude vrienden. Dan staan gezinsleden tegen elkaar op. Dan groeten bekenden elkaar niet meer. Blijft om Godswil bij elkaar.”

Maar het kerkverband dan? Algemeen schijnt de overtuiging te heersen dat men „ergens bij moet behoren”. Bij de éne classis of bij de andere. Men haalt ook nogal eens aan het woord van een bekend man: „Christus heeft voor het verband zijn bloed vergoten.” Men overweegt niet of dit woord ook waar is. Ook vraagt men niet wat dan onder dit „verband” te verstaan is. Men past het eenvoudig toe op de bestaande organisatie der kerk: classis enz.

Wat dat bekende woord betreft, dat kan goed worden verstaan. Ik geloof, dat Christus zijn bloed heeft vergoten voor de gemeenschap der heiligen, zoals die in de Twaalf artikelen wordt beleden. Ik geloof een heilige, algemene, christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen. Voor hén heeft Christus zijn bloed vergoten. Voor allen in elk geval, die in Hem geloven. Er is „verband” tussen allen, die het leven in Jezus Christus zoeken en vinden. Voor dát verband als men dat zo noemen wil, is het bloed van de Heiland vergoten. Maar voor dat bepaalde „verband”, voor die organisatie zoals die nu eenmaal hier in ons land bestaat? Is dat een door God voorgeschreven verband? Kunnen de kerken op geen andere wijze contact met elkaar hebben, verband als men dat woord wil, dan zoals dat nu bestaat? Dan hebben de apostelen wel zeer gefaald door geen duidelijke voorschriften aan de door hen gestichte kerken te geven. Dan hebben de kerken in de eerste eeuwen wel zeer veel gemist: de zegen van ons kerkverband!

Laat ik het maar eerlijk zeggen: Een kerkverband, dat gelovigen uit elkaar drijft, dat plaatselijke kerken scheurt, dat de enigheid des Geestes verstoort, kan mij gestolen worden. Meerdere vergaderingen, die soms met een meerderheid van één stem, soms met de helft der stemmen, besluiten nemen, die

(Lees verder op pag. 329 2e kolom)

H. L. BOGAARD

VIETNAM,

(8)

het 'Land van de Kleine Draak'

Het meest in het oog springend is het voorkomen van twee negatief-werkende eigenschappen: *hoogmoed en gebrek aan fantasie.*

(Bouman — Vijfstromenland, p. 33)

Om dit citaat nog maar even af te ronden: „Het gebrek aan fantasie, zegt professor Bouman, uit zich in de manier waarop maatstaven van het nationalisme uit vorige eeuwen nog steeds worden gehanteerd. Men kan geen afscheid nemen van de aloude leer der staats-sovereiniteit, men ziet de dingen te klein; er worden wel plannen gesmeed, maar in wezen gelooft men niet aan de grootse concepties van de kleine creatieve élites, die hier en daar in actie zijn. En dan de hoogmoed. Vier eeuwen van ongekende expansie, van koloniale heerschappij, van technisch-wetenschappelijke triomfen en van politieke macht hebben Europa tot het middelpunt van de wereld gemaakt. Vier eeuwen waren voldoende om *het cultureel meerderwaardigheidsbesef, waarvan Frankrijk een der brandpunten vormt, tot ongekende hoogten op te drijven.*”

En: „Twee wereldoorlogen hebben daaraan (te weten: aan die hoogmoed) geen einde kunnen maken. Integendeel, met het politiek en economisch verval ging de neiging gepaard om nog eens extra nadruk te leggen op de superioriteit van de Westeuropese cultuur: tegenover de Verenigde Staten met de minachting waarmee de aristocraat de parvenu bejegt, tegenover Rusland met een beroep op de hoogste waarden van het christelijk geloof en het westerse vrijheidsbegrip. (...) Met een niet minder merkwaardige hooghartigheid heeft de Europeaan het overigens vanzelfsprekend gevonden, dat de Verenigde Staten de Europese democratie verdedigden.”

Wel te verstaan: hier in Europa, maar ook elders, sinds afstanden niet meer tellen.

—o—

Begrip

Daarom is — historisch gezien — de functie van de Oost-Westontmoeting van minder betekenis voor Europa, dan voor de Aziatische geschiedenis. Enerzijds betekende die éne eeuw van koloniale overheersing voor óns werelddeel een korte episode, maar anderzijds begon juist door die aanraking met de Europese culturen een nieuw tijdperk in de geschiedenis van Azië.

Onze specifieke Europese hoogmoed, het citaat hierboven zinspeelde daar al op, deed ons *telkens weer de 19e eeuw als uitgangspunt en norm* kiezen voor een *europacentrisch geschiedbeeld*, waarin dan de gehele voorgeschiedenis van de Aziatische volkeren maar even moest worden ingepast.

Slechts een enkeling wist het begrip op te brengen, dat voor een geestelijk benaderen van Azië ónze maatstaven dienen te worden losgelaten, en dat men zal moeten gaan leren, dat werelddeel „van binnenuit” te begrijpen.

‘Voor een Europeaan vereist dit een copernicaanse ommekeer in zijn historische visie’¹⁾

—o—

China komt te laat

Vorige week werd besproken, hoe Ho Tsjj Minh met zijn ‘*Vietnamees Bevrijdingsleger*’ de macht in Vietnam wist te vestigen; hoe de marionet ‘keizer’ Bao Dai, zojuist door de Japanners op die post benoemd, terzijde werd geschoven, en tenslotte, hoe een aanvankelijke poging tot een ‘harmonische dekolonisatie’ aldra werd gefrustreerd door ál te martiaal en ‘koloniaal’ denkende beroepsmilitairen.

Voor de volledigheid: Bao Dai werd door Ho niet geheel van het politieke toneel verjaagd: het was een handige zet, om deze „verteenwoordiger van het Hemels Mandaat en bewaarder van de Keizerlijke Zegels” na zijn abdicatie tot adviseur van de nieuwbakken president te benoemen.

In augustus ’45 werd het Vietnamese Volksbevrijdingsfront opgeheven, en een voorlopige regering geïnstalleerd, waarbij de sleutelposities in communistische handen kwamen.²⁾ Op 2 september 1945 volgde toen de *onafhankelijkheidsverklaring van Vietnam*.

Voor het document, dat daartoe was opgesteld, had Ho Tsi Minh min of meer een copie gemaakt van de beroemde Amerikaanse Declaratie of Independence (die ook weer verband houdt met de latere Franse Déclaration des Droits de l’Homme et du Citoyen). In Noord-Vietnam beschouwt men deze tweede september 1945 als de oprichtingsdatum van de *Democratische Republiek Vietnam* (‘Vietnam Dan Chu Chong Hoa’); op deze wijze werd de pas in Potsdam overeengekomen deling van Vietnam door China en Engeland doorkruist!

Ho verwierf de post van minister-president én minister van buitenlandse zaken, en vier medestanders werden eveneens minister in dit eerste kabinet. Bovendien wist hij zich vooralsnog van Amerikaanse steun te verzekeren; wel nodig, omdat de Kuo-min-Tangtroepen van China wellicht met het fait-accompli van deze plotselinge onafhankelijkheidsverklaring geen genoegen zouden nemen!

In zijn keuze van buitenlandse steun opteerde Ho Tsjj Minh verder voor een akkoord met Frankrijk, liever dan met China, omdat daar inmiddels de burgeroorlog al volop aan de gang was, en men nu eerst de zo gevaarlijke Chinezen uit het land moest zien te krijgen.

—o—

Zelfzucht

Voor het verkrijgen van een massale steun van het Vietnamese volk werd nu ook de

Vietminh met zijn ‘Chinese verleden’ ontbonden. In het voorjaar van 1946 werd het ‘gemengd-nationalistische’ *Vietnamees Nationaal Volksfront* opgericht, waarin de communisten evenwel het heft in handen bleven houden.

Er ontstaat dan een unieke situatie:

In Vietnam treffen we één van de weinige landen ter wereld aan, waar de beweging voor de nationale onafhankelijkheid wordt geleid door een communist. De mengeling van nationaal streven naar onafhankelijkheid én communistische ideologie schept dan een sfeer, waarin de massale steun, die het volk aan de partij geeft, maar wel zeer in het bijzonder aan „Oom Ho”, eerder gebaseerd schijnt op het nationale verlangen, de Franse overheersing omver te werpen, dan op ideologische verbondenheid met de communistische partij.

Wat met name de Vietminh in de kaart heeft gespeeld, zijn de herhaalde blijken van de Franse kortzichtigheid, van het zelfzuchtige Franse bestuur, dat met de éne hand gaf, met de andere terugnam.³⁾

Zo is daar bijvoorbeeld de poging van Parijs, nog in 1949, om Bao Dai weer volledig in ere te herstellen: vier jaar na het uitroepen van de republiek Vietnam, drie jaar na de erkenning door de Fransen van deze situatie.

Zelfs al zou een zeker begrip voor de wanhopige Franse pogingen tot herstel van de Franse overheersing nog op zijn plaats wezen, dan nog blijft de keuze van déze vorst een aanfluiting. Een voormalig keizer, zonder aanhang in Vietnam, een vroegere marionet van Japan, die aan de „communisten” zijn macht had overgedragen, en die tenslotte in recente tijd de bijnaam ‘keizer der nachtclubs’ had verworven in Hongkong en aan de Côte d’Azur...⁴⁾

—o—

De Indochinese Oorlog (1946-1954)

Nog vóór het einde van 1946 ontstond een reeks min of meer geregelde gevechten, in toenemende mate geleid door de beroeps-guerillastrijder Giap. Feitelijk is de oorlog dus al vol-

Geboren 1912 in het toenmalige Annam. Na rechten gestudeerd te hebben treedt hij toe tot de communistische partij. Alras gedwongen, naar China uit te wijken; daar krijgt hij van Ho Tsjj Minh de opdracht, ondergrondse rebellen groepen in Tonkin te doen infiltreren. Als goed leerling van Mao tse Toeng denkt Giap een *guerilla-doctrine* uit, die hij beschrijft in zijn boek ‘De Volksoorlog — Het Volksleger’ en op de proef stelt tegen Fransen en Amerikanen. Over de ‘*drie stadia*’ (defensieve, resp. offensieve guerilla, daarna de fase van het grote tegenoffensief) later meer.

op aan de gang, nog vóóordat de Fransen de zo onberaden stap doen van het bombardement van Hanoi. Misschien, dat deze chronologische volgorde Ho tsji Minh zelf ook niet zo prettig zat (het was wellicht beter, als de agressie de Fransen zou zijn aan te wrijven); misschien, dat zijn greep op de medestanders toch maar betrekkelijk was (voor dat idee koos ik de vorige maal), zoals dat ook met de dezer dagen herdachte Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht het geval is geweest. Giaps wisselend succes tegen de Franse overmacht houdt de eerste jaren de toestand onbeslist.

Juist de omstandigheid, dat Frankrijk toen in de waan leefde, dat het door herstel van de macht in Indo-China kon bewijzen, weer een toekomst als wereldmacht te hebben, maakte een advies, in min of meer dringende vorm te geven door een bevriende staat als de U.S.A., onmogelijk. Natuurlijk is dit in Washington toen en later betreurd, maar men had eenvoudig geen middel, om pressie uit te oefenen op het ongelukkige beleid, dat de Fransen bezig waren te voeren.

Er is gesteld, dat men toch in de Marshall-

Aan de lezers van dit blad

Lezers van dit blad willen wij in de gelegenheid stellen, de in dit nummer geannonceerde delen van Ds. C. VONK, over DE HEILIGE SCHRIFT (zie de advertentie) in het bezit te krijgen tegen betaling van f 15,- per 3 maanden. Dus voor ca. f 1,20 per week kunt u in het bezit komen van dit waardevolle werk!

hulp een dergelijk middel had kunnen vinden, maar dan moeten we ons wel realiseren, dat die hulp pas in de loop van 1948 goed van de grond kwam, en dat toen, zoals Bundy zegt, de teerling al was geworpen. Waar nog blijkt, dat het nog zeer de vraag is, of het Franse volk, in zijn gekwetste trots (zie ons motto voor ditmaal!) zich wel zou hebben laten leiden, zelfs — zegt dezelfde schrijver — „al hadden wij getracht metterdaad een eind te maken aan het koloniale tijdperk, zoals wij dat in aanzienlijke mate hebben gedaan met de Nederlanders ten opzichte van Indonesië.”⁵⁾

—o—

Een verspeelde kans

De door sommigen nodig geachte Amerikaanse druk op de Fransen blijft dus uit. Dat wordt tegen het jaar 1950 anders. Vlak vóór de strijd in Korea oplaait, beginnen de Verenigde Staten een in feite dubbele politiek. Enerzijds geeft men in de nu komende vier jaar de Fransen economische en in toenemende mate ook militaire steun, anderzijds blijft Washington aandringen op een zo spoedig mogelijk aan Indo-China verlenen van werkelijke en volledige onafhankelijkheid, in het belang van het land, maar ook als het beste middel, om een machtsovername door de communisten te voorkomen. Misschien zou aldus, in het allergunstigste geval, op basis van een werkelijk-verstandige Franse politiek, het resultaat een verdeling van het land hebben kunnen zijn, in een communistisch en een niet-communistisch gebied. Alleen zou dan een écht nationalisme, zonder communistische bijmengsels, een been gehad kunnen hebben om op te staan. En dat was dat toch een grote winst geweest. Evenals de kans, die er dan had kunnen zijn op een voldoende aantal tijdig opgeleide en op de situatie voorbereide leiders uit het Vietnamese volk zelf.

De geschiedenis is echter niet anders verlopen, dan wij ze thans kennen.

En dat hield in, dat voor 'generaal' Giap de toekomst er steeds zonniger begon uit te zien, maar voor de Fransen zou resulteren in een hopeloos einde.

—o—

Dien Bien Phu

De twee feiten, die aan de 'Eerste Indo-chinese Oorlog' een einde maakten, waren de overwinning van Mao Tsje Toeng, en de daarmee in verband staande ondergang van de egelstelling Dien Bien Phu.

Toen in de zomer van 1950 het Chinese Volksleger in een gigantisch eindgevecht de resten van Tsjang-kal-Sheks legers voor zich uitjoeg, hield dat onder meer ook in, dat er voor Giap een kans rees op logistieke steun van de Chinese grens. Vooral de zo dringend noodzakelijke zware wapens kwamen nu in bevredigende hoeveelheden zijn slagkracht versterken.

En daarmee gepaard ging de toeneming in prestige van Noord-Vietnam: de 'Democratische Republiek' werd in ditzelfde jaar 1950 erkend door de Chinese Volksrepubliek, door de Sowjetunie en door de satellietlanden. Men sprak voortaan bij voorkeur van het „Patriotisch Front”, hetgeen de nationalistische tendens nog versterkte, en Ho Tsii Minh deed hopen op Amerikaanse steun, dan wel vermindering van de Amerikaanse hulp aan de Fransen.

De Amerikanen raakten zodoende in een moeilijke positie: aan de ene kant zagen zij wel aankomen, dat de Chinese communisten hun vrienden in Vietnam steeds meer daadwerkelijk zouden gaan steunen, maar aan de andere kant voelden zij zelf er bitter weinig voor, in een door hen afgekeurde koloniale oorlog te verdagen... Een dilemma, dat nogal abrupt voor hen werd opgelost. Toen op 25 juni 1950 het leger van Noord-Korea binnenviel in Zuid-Korea, met kennelijke steun van de U.S.S.R. en communistisch China, achtte de Amerikaanse regering zich gerechtigd, in Saigon een Amerikaanse Adviseursmissie te vestigen.

Het antwoord van Ho tsji Minh was het naar voren schuiven van de communistische partij onder de nieuwe naam *Vietnamese Arbeiders Partij* (febr. 1951: de 'Dang Lao Dong Vietnam').

Deze Lao Dong is het huidige machtsapparaat in Noord-Vietnam; zijn zwaard is het Vietnamese Volksleger, terwijl deze partij tevens de kern uitmaakt van eerder genoemde 'algemene' Patriottische Front.

De tragedie van de bezette egelstelling betekende na de treurige val (7 mei 1954) van die vesting tevens aldus het einde van de Franse koloniale heerschappij in Indo-China.

Het verband tussen die nederlaag en de Confiscatie van Genève hoop ik volgende week te kunnen laten zien.

—o—

¹⁾ P. J. Bouman — Vijfstromenland, balans der werelddelen; 1968; p. 257.

²⁾ H. J. M. Mennes — Achtergronden en feiten, p. 14 (in: Vietnam, aspecten van een tragedie, 1967).

³⁾ S. C. Prabasi (Nepal) — Een Aziatisch gezichtspunt, p. 68-69 (uit dezelfde bundel).

⁴⁾ idem, p. 71.

⁵⁾ William P. Bundy — De weg naar Vietnam, 1967; p. 2-4.

⁶⁾ Mennes, a.w., p. 16.

H. M. J. Müter — Het onbestorven verleden, 1963; p. 299-303.

Zaltbommel, 21 januari 1969.

(Vervolg pag. 327)

plaatselijke kerken tot scheuring brengen, konden beter niet gehouden worden. Het kon wel eens een zegen zijn als in tijden van spanning maar eens geen meerdere vergaderingen werden gehouden. De „kwesties” zouden best een tijd in de ijskast gezet kunnen worden. Mogelijk konden de hete hoofden, aan welke kant dan ook, tevens wat bekoelen.

Maar moet een plaatselijke kerk dan nergens bij behoren? Ja zeker wel. Ze moet bij de Here Jezus Christus behoren. Dát is het voornaamste. Er zal wel niemand zijn, die dat wil ontkennen. Hij is immers de enige Leidsman en Meester. Hem moeten de gelovigen in de eerste plaats volgen. En Zijn gebod is de enigheid des Geestes te bewaren door de band des vredes.

En dan maar geen band of „verband” met andere plaatselijke kerken? Stellig wel. Namelijk met alle kerken, die met ons hebben één Geest, één Here, één God, één geloof, één hoop, één doop. Laat een plaatselijke kerk niet breken met andere kerken, waarmee ze in het „verband” leefde. Maar willen die andere kerken of hun vertegenwoordigers de plaatselijke kerk nodeloos scheuren, dan zal zij dit niet mogen toelaten. Want de Here wil dat niet. Dat is althans mijn gevoel.

TE BERDE

Onze excuses! Nixon is niet de 33e, zoals wij de vorige keer beweerden, maar de 37e president van Amerika.

We hadden ze keurig één voor één uitgeteld daar we meenden ze allemaal op een rijtje te hebben — ze, dat zijn dan de presidenten.

Misgeteld?? Rijtje toch inkompleet??

De vorige keer eindigden we met de mededeling dat de continuïteit in de Amerikaanse regering wel eens in gedrang kwam. Wat hiermee bedoeld?

De vader van wijlen president Kennedy is ambassadeur in Engeland geweest — niet zo'n beste. Waarom werd hij ambassadeur? Omdat... nee maar omdat hij zoveel geld had uitgegeven voor de verkiezingen van de verkozen president. Voor wat, hoort wat. De president heeft heel wat functies te vergeven en hij begiftigt zijn vrienden hiermee en allen aan wie hij een dank-u-wel verschuldigd is. Prof. Vlekke zegt ergens dat in Amerika het verhaal gaat dat Truman 700.000 nieuwe baantjes voor zijn vrienden heeft gecreëerd. Laat de helft overdreven zijn, dan... Wij lazzen dat de bureaucratie in Washington onvoorstelbaar bureaucratisch is. Wij zijn geneigd te zeggen: dat zou wel eens waar kunnen zijn.

Er is nog een belangrijk punt te vermelden. Een punt dat nooit vergeten mag worden als men bezig is met de Amerikaanse politiek of geschiedenis, nl. de U.S.A. is een bondsstaat. De Amerikaanse vlag bevat 50 sterren, iedere ster betekent één (deel)-staat. Indertijd, 1775, toen de dertien Engelse koloniën in opstand kwamen tegen het moederland, waren ze wel gedwongen om met elkaar samen te werken. Inderdaad gedwongen, want van harte was die samenwerking niet altijd en ieder van hen wilde zoveel mogelijk zijn zelfstandigheid bewaren. In de Amerikaanse grondwet die in 1789 werd opgesteld, staat dan ook geschreven dat alle bevoegdheden aan de regeringen van de deelstaten blijven die niet uitdrukkelijk aan de federale regering zijn toegekend. Vandaar dat in de ene staat de doodstraf bestaat terwijl deze in een andere is opgeheven. In de ene staat is echtscheiding niet makkelijk te verkrijgen, in de andere staat handelt men in deze volgens het motto: klaar terwijl u wacht. Ook het onderwijs is een aangelegenheid van deelstaten. In de ene staat zijn de scholen zó georganiseerd, in een andere staat zus en in een derde staat hebben ze aparte scholen voor blanken en kleurlingen. Mag dat? In 1896 heeft het Hooggerechtshof uitgesproken dat er wel verschillende scholen voor blanken en kleurlingen mogen bestaan, mits het onderwijs gelijk was. (Eén rechter stemde toen tegen met als argument: de grondwet is kleurenblind). In de praktijk was er zelfs geen schijn van gelijkheid tussen die twee verschillende scholen. Washington, dus de federale regering kon hier niet zo veel aan doen. Eerst toen in 1954 het Hooggerechtshof omging, kon de federale regering daadwerkelijk optreden tegen deze rassendiskriminatie. Alhoewel Washington als gevolg van vooral de technische ontwikkeling hoe langer hoe meer taken en bevoegdheden aan zich getrokken heeft, blijft de bondsstaat-structuur van de U.S.A. de president heel wat moeilijkheden en puzzles geven.

WESTERHUIS

D. W. L. Milo

Ouderbinding

(Lekepraat)

Onlangs werd de oudste dochter van de Israëlische minister-generaal Mosje Dajan geïnterviewd. Deze dame is gehuwd en bewoont met haar gezin een flat in Tel Aviv. Een pittige tante, artistiek en litterair begaafd. Overigens geen poesje, om zonder handschoenen aan te pakken. Indien al.

De journalist kreeg weinig gelegenheid, haar op zijn brutale manier uit te horen. U weet: het is dan gebruikelijk om een paar provocerende vragen te stellen, die de ondervraagde uit de slof doen schieten en spraakzaam maken. Want één verspreking is vaak interessanter dan tien weloverwogen volzinnen. En die prikvrage luidde ditmaal: u weet toch, dat men u ziet als een dochter-met-vaderbinding?

Indien deze dame een beetje trots was geweest op Mosje Dajan, de minister van defensie, die de zesdaagse veldslag van 1967 heeft geleid tegen een veelvoudige overmacht, dan moesten we haar dat maar vergeven.

Alle Israëli's zijn trots op hun Dajan, de eenoog, die ongekroonde koning van Israël kon zijn. En als je dan toevallig de oudste dochter van deze vrijheidsheld bent, en een tikkeltje van zijn temperamentvolle bloed hebt geërfd, dan is het dubbel verklaarbaar wanneer je in je leven rekening houdt met zo'n vader. En dat temeer, wanneer een dochter haar vader liefheeft. Met uw permissie: mag ze?

De dochter van Mosje Dajan mocht het blijkbaar niet. En dat hinderde haar. Want op de provocerende vraag spoot het er meteen uit: „vaderbinding, vaderbinding? Wat is dat eigenlijk voor een woord? Weet u wel waar u over spreekt? Vandaag hoort ieder kind de pest aan zijn ouders te hebben, of anders deugt er iets niet. Wij hebben toevallig niet de pest aan onze ouders. Wij hadden thuis nu eenmaal geen ruzie, en we hielden van onze ouders. Mag het alstublieft? En wie wil daar wat van zeggen? Praat u maar nooit meer over vaderbinding — want u weet niet wat u zegt.”

—o—

Zo, dat was dat. De kinderen van Mosje Dajan houden dus van Mosje Dajan, en van ons mogen ze. Het geeft een nieuw licht op Dajan: ze hadden thuis nu eenmaal geen ruzie. En dat in het huis van zo'n vechtjas!

Misschien zijn de oosterse volken, en bijzonder de joden, ons wel tot voorbeelden in hun eerbied voor hun ouders. Ze eren hierin de wet des Heeren. De Joden gevoelen zich verankerd in hun voorgelacht, ze leven door in hun nageslacht, en beleven zo de verticale verbondenheid der geslachten in hoge mate. Veel orthodoxe Joden kunnen nog hun afstamming van Abraham aantonen. De priesters, die na de terugkeer uit Babel hun afstamming van Levie niet konden aantonen, werden in hun dienst geschorst!

Wij kenden vroeger drie joodse muzikanten, die regelmatig feesten en bruiloften kwamen opluisteren. Ze verkochten een avond lang hun muziek en liedjes voor enige pegulanten plus gratis consumptie. Maar ze brachten stevast een oude moeder mee. Die lieten

ze niet alleen. Het oude mensje zat zo'n avond — zegt men — in een hoekje van het podium naar haar grote zoons te kijken en te luisteren. Zoals de zonen van Jacob tegen de onderkoning van Egypte zeiden: „Wij hebben een oude vader” — zo zeiden deze muzikanten bij elk contract: „Wij hebben een oude moeder”.

U zult zelf wel meer voorbeelden kennen. Zoals Salomo zijn moeder aan zijn rechterhand op de troon zette. Zo was de laatste „mede-menselijke” zorg van Salomo's Zoon aan het kruis... de zorg voor zijn moeder. Want zo heeft de Heere zijn volk geboden: eer uw vader en uw moeder. Dit gebod — schrijft later Paulus aan de gemeente van Efeze — is het eerste gebod, dat van een belofte vergezeld gaat. Welke belofte? Dat het u welgaat en ge lang leeft op de aarde. Of, zoals Salomo zei: „lengte van dagen en jaren van leven en vrede”.

Merkwaardige belofte, met dubbele bodem. Want immers letterlijk worden levens verkort door gekrakeel, weerspanning tegen de ouders, ongehoorzaamheid, uithuizigheid, lichtzinnigheid — welke levens verlengd worden als de kinderen naar de raad van ouders luisteren. Maar ook indirect is een langer leven mogelijk. Want waar de lijn der geslachten verwaarloosd wordt, waar de zoons hun vader niet kennen, en de verwekkers niet weten wie nu wel en niet tot hun kroost behoren — daar valt een maatschappij zonder samenhang uiteen. Als los zand. Maar waar de kinderen hun vaders en grootvaders en voorvaders kennen en eren, daar ervaren zij het als een zegen, als zij „hun kindskinderen mogen zien” — die speciale beloning uit psalm 128. U kent toch psalm 128? Het is een lofzang op het gezonde gezin. En is het niet zo dat wij — verzaaid van het goede, oud en der dagen zat — „voortleven” in onze kinderen? Ook op deze wijze „leven wij lang op aarde”.

Overigens zit bij dat „welgaan” nog een mooie gedachte. Het gaat niet om de materiële welvaart, die u beloofd wordt — maar dat woord „welgaan” vindt u bijvoorbeeld in psalm 122, de lofzang op de kerk. „Het ga hun wel, die Jerusalem beminnen”. Ook in psalm 128 wordt aan Jerusalem gedacht, wanneer het gezonde gezin wordt bezongen: „opdat gij het goede van Jerusalem moogt zien”. Sjaloom alzo terwille van de vrienden en broeders, sjaloom terwille van de ouders, sjaloom terwille van de kindskinderen, sjaloom terwille van de kerk, Jerusalem, de stad-des-vredes.

—o—

Deze dingen over het „eerste gebod met een belofte” zijn ons natuurlijk vertrouwd. Misschien is de bedreiging van ongehoorzaamheid minder bekend. Onze weg naar het „lange leven op aarde” is namelijk afgezet met het prikkeldraad van Gods waarschuwingen: „wie zijn vader of moeder slaat, wie zijn vader of moeder vervloekt, die zal zeker ter dood worden gebracht”. En zo iets moest niet overdachtelijk worden gelezen maar letterlijk. Later wordt (in Deut. 21) nauwkeurig verteld, hoe Oudtestamentische ouders met hun ongehoorzame, weerspannige zoon moesten doen:

als hij ondanks ouderlijke tucht niet wilde oppassen, moest hij bij de oudsten gebracht en gestenigd worden. Om een publieke executie te organiseren? Neen, om voortaan publieke executies te voorkomen: geheel Israël zou het horen en vrezen. En heel Israël heeft het gehoord en heeft gevreesd. Tot op de dagen van Salomo gold onder degenen die spreekwoorden gebruiken: hoor mijn zoon de tucht van uw vader, en verwerp de onderwijzing van uw moeder niet.

—o—

Er zijn dan ook veel kinderen geweest, die Gods beloften, welke aan het „eerste gebod met een belofte” kleven, aan den lijve hebben ervaren. Het ging hun inderdaad wel, ze leefden lang en gelukkig. De tucht van vader is een liefelijke krans om het hoofd der zonen geworden en de onderwijzing van de moeder een ketting aan de hals van de dochters. Tot sieraad en tot eer. Want „de wijsheid van een mens doet zijn aangezicht lichten, zodat de hardheid daarvan verandert”. U kunt het aan iemand zien, of hij „goed is opgevoed”.

Maar dan: tot hoe lang duurt die opvoeding? Waarschijnlijk totdat die kinderen opgevoed zijn. Tot ze op hun benen kunnen staan, niet omdat ze een en twintig jaar zijn, maar omdat ze wijs zijn gemaakt door hun ouders. Als een jongeman zijn vader en moeder verlaat om zijn vrouw aan te hangen... raakt hij buiten de souveriniteit van vaders gezichtskring. En als de dochter zelf een goede huisvrouw is geworden, roemt haar man: „vele dochters gedragen zich wakker, maar jij overtreft ze alle!” Hetgeen voor ongehuwde kinderen natuurlijk niet inhoudt, dat ze levenslang „kind aan huis” moeten blijven. Verstandige ouders zien hun ouderzorg afnemen, naarmate de kinderen het onmiskenbare kenmerk van volwassenheid vertonen: dat zij zelf wensen te wandelen in de wegen des Heeren. En met behoud van de eerbied, die een Godvrezend jongmens tegenover zijn ouders heeft, zal hij hun niet meer voor alles verlof en instemming verzoeken. Want zijn vader is zijn broeder geworden; moeder en dochter zijn zusters geworden. In de Heere.

—o—

En nu ziet u wellicht wat dan wel „ouderbinding” is. Er zijn ouders, die hun kinderen niet opvoeden tot zelfstandigheid. Er zijn ouders, die kortzichtig — misschien om zich onmisbaar te maken, misschien omdat ze het romantische rolletje met hun kleintjes niet willen opgeven — het spel prolongeren, zonder daverend succes. Die een gloeiende greep op hun kinderen behouden, en hun kinderen klein houden. Bijgevolg blijven de kinderen klein, onvolwassen, onmondig, onbekwaam, hangend aan de ouderlijke rokken. Bij elke beslissing moeten ze eerst vader of moeder vragen; bij elke nood moeten ze daar uithuilen.

Zo iets noemt de psychologie ouderbinding: dat het kind zich niet compleet acht zonder vader of moeder. De gehuwde vrouw, die om het andere weekend naar haar moeder moet, dreigt haar man tot wanhoop te brengen. De echtgenoot, die liever zijn moeder dan zijn vrouw aanhaalt, zal niet lang echtgenoot blijven. Als ouders hun kinderen aan zich binden — met belofte of dreigingen, met liefde of haat, met warmte of koelheid — dan voeden ze hun kinderen net niet op tot zelfstandigheid. „Opvoeden is loslaten”, zei eens een wijs moedertje tegen ons, toen we een kind „op kamers” afleverden. En zit daar niet alles in?

Goed, Mosje Dajan heeft zijn kinderen goed opgevoed. De hele wereld mag het weten: zijn kinderen hadden toevallig niet de pest aan hun ouders. Ze hadden thuis nu eenmaal geen ruzie, en ze houden van hun ouders. Mogen ze? Ja, ze mogen. Bij de gratie Gods.

BOEKBESPREKING

Johannes Calvijn, *Uitlegging van de Pastorale Brieven*, opnieuw vertaald uit het Latijn naar de uitgave van Baum, Cunitz en Reuss door Dr. H. Schroten. J. H. Kok N.V. Kampen, 1966. Prijs gebonden f 21,50.

De vertaling die dr. Schroten heeft gemaakt van Calvijns commentaar op de Pastorale Brieven is een werkstuk dat getuigt van grote ijver en toewijding. Graag zou ik er daarom meer goeds van zeggen dan ik met een goed geweten doen kan.

Om te beginnen twijfel ik enigermate aan de noodzaak een bijbelcommentaar dat vier eeuwen geleden in het Latijn werd geschreven vandaag (nog eens weer!) in z'n geheel in het Nederlands over te brengen. Welk lezerspubliek zoekt men? De theologen? Maar die behoren zoveel van het Latijn te weten, dat ze het originele werk kunnen raadplegen. Blijkbaar dus toch een bredere kring. Schroten zegt, dat „een overzetting van Calvijns Commentaren in hedendaags Nederlands broodnodig is naast de bekende vertaling van Calvijns Institutie door dr. A. Sizoo. In zijn Institutie verwijst Calvijn telkens naar zijn Commentaren, en omgekeerd. Om Calvijn te leren kennen moet men zijn Commentaren lezen. Dan kan men hem niet meer zien als een dor-systematische dogmaticus, maar wordt men meer en meer geboeid door deze Schrift-theologie, die slechts wil trachten de Bijbelschrijvers zelf aan het woord te laten komen en een uitleg te geven, die ook voor niet-theologen gemakkelijk te volgen is.” (blz. 5). Nu heb ik groot respect voor den geneefsen reformator en met name voor diens bijbelverklaring. En ongetwijfeld kan heel wat van Calvijns uitleg nog steeds dienen tot een beter verstaan van de Schrift. Maar toch lang niet alles! Schroten citeert b.v. met instemming Dr. D. J. de Groot die in zijn Inleiding op het eerste deel van deze reeks o.a. schreef, „dat wij tegenwoordig over een betere tekst beschikken” (p. 6). Dat is zeker juist. En ook waar hij van dezelfde tekst uiting als wij heeft Calvijn toch soms een verklaring gegeven die wij niet langer verantwoord achten. Daar komt bij dat hij nog al eens praktische toepassingen maakt die bepaalde voor hem wel actuele maar het leven van de Nederlandse gelovigen van 1969 niet meer rakende kwesties aangaan (ik denk b.v. aan tiraden tegen het monnikenwezen). Dat is geen verwijt: elk mensenwerk verouderd. Maar moeten wij dan dit hele corpus — een slechtere tekst, minder juiste exegetische en verouderde toepassing inclusief — weer actualiseren? Ik geloof het niet. Laten onze exegeten wat goed is in Calvijns uitleg en dienstig voor het verstaan van de Schrift maar verwerken in hun commentaren, en de rest overlaten aan den historicus die meer in 't bijzonder interesse heeft voor de geschiedenis der exegetische of der kerk.

Maar goed: als dr. Schroten daar anders over denkt, dan gun ik hem die zienswijze; of om met Calvijn te spreken: „fructus suo iudicio” wat Schroten vertaalt met „hij verlustigt zich in zijn mening” (blz. 18 slot, vgl. b.v. ook 125 even voor 23).

En daarmee ben ik dan eigenlijk al begonnen aan de beantwoording van de belangrijkste vraag: heeft de vertaler gerealiseerd wat hij zich ten doel stelde: „een overzetting... in hedendaags Nederlands”? Allesbehalve, naar mijn idee!

Nogmaals: de auteur heeft 'braaf gewerkt'. Dat is een schoolmeesterachtige uitdrukking, ik weet het. Maar ze komt me als vanzelf uit de pen, omdat deze vertaling een typisch staal is van dat soort proza dat gymnasium-leerlingen je op een eindexamen doorgaans voorschotelen, als ze een schriftelijke vertaling uit het Grieks of het Latijn maken. Wanneer ze dan een prestatie leveren op het niveau van Schroten, krijgen ze een mooi cijfer van den leraar-examinator. En ik zal me als gecommitteerde daar zeker niet tegen verzetten, maar ik ben altijd blij, dat niet-ingewijden zulk werk niet onder ogen krijgen: ze zouden er, vrees ik, geen raad mee weten.

Schroten volgt veel te slaafs het latijnse origineel: in constructie, in woordorde, in tempus-verhouding enz. Aan ont-latinisering, aan werkelijke 'vernederlandsing' komt hij nauwelijks

toe. Ik geef een paar voorbeelden uit het commentaar op 1 Tim. 5:22-25. „Ofschoon sommigen het zó uitleggen: dat, indien hij onwaardigen toelaat, al wat zij later misdreven zullen hebben, hem als schuld of als een deel van de schuld zal worden toegerekend. Maar mij schijnt dit eenvoudiger: Ook al storten anderen zich in deze roekeloosheid, voeg u niet bij hen als bondgenoot, opdat gij niet tegelijk schuldig wordt”... „zie toe, dat geen enkele besmetting tengevolge van overeenstemming of goedkeuring tot u doordringt. Indien ge niet kunt verhinderen dat zij zich bezoedelen, dan behoren althans uw raadgevingen onveranderlijk van hen gescheiden te zijn”... „Waaruit wij opmaken, dat hij niet alleen zeer afkerig is geweest van weelde en zinnelijke genietingen, maar dat hij, om vrijer te zijn tot het werk des Heren, ook iets van de gewone voedingsmiddelen afgehaald heeft”. (Tien tegen één dat een huisvrouw bij het lezen van deze laatste woorden het eerst denkt aan de buitenste bladen van kool of aan de draden van boontjes!)

Over onjuistheden in de weergave spreek ik, gezien het niet-wetenschappelijk karakter van ons blad, maar liever niet uitvoerig. Slechts een paar mogen hier genoemd worden: p. 15 midden „die de berekening en de naam van Paulus vereisten”. Zou 'calculus' hier niet betekenen 'uitspraak' (afgeleid van de betekenis 'stemsteen')? 'Nomen' is hier wel zoveel als 'gezag' (als in ons 'in naam van'). Bedoeld lijkt me: een beslissing die door Paulus' autoriteit werd gedekt. Paulus moet er z'n stem en z'n fiat aan geven. 16,9 „vertelt hij op eervolle wijze”. 'Honorifice praedicat' staat er, een verbinding die reeds bij Cicero voorkomt. 'Praedicare' is 'hoog van iets opgeven', en in verband daarmee zal 'honorifice' hier toch wel opgevat moeten worden in de zin 'zó, dat men iemand of iets lof toezwaait'. Op dezelfde bladzijde, 8 van onderen „nauwgezetheid en vroomheid”. 'Diligentia' en 'religio' zijn vrijwel synoniem. Het laatstgenoemde woord betekent in zo'n verband niet bepaald 'vroomheid', maar 'het besef van gehoudenheid', 'het in z'n geweten gevoelen van een verplichting'. Beter dus te vertalen: 'zorgvuldigheid en nauwgezetheid'. 17, 5 v. o. „het algemeen bekende onderschrift der Grieken”. Zou bij 'Graecorum' niet 'librorum' verzwegen zijn? Calvijn zal hier toch wel de griekse handschriften op het oog hebben. 19 midden „om daardoor hem geloof te schenken”. Maar 'quo' kan niet terugslaan op 'probatione'. Het zal hier (zoals vaker bij Calvijn, vgl. b.v. slot comm. op I 5, 22 „quo purum te serves”; daar door Schroten goed vertaald!) gebedigd zijn in de zin van 'opdat'. 19,8 v.o. „door de ordening, of het besluit”. Dat laatste is een gevaarlijk woord voor gereformeerde oren: mijn ervaring is, dat negen van de tien dan denken aan 'het eeuwig raadsbesluit'. Hier is echter sprake van 'benoeming ofwel aanwijzing' voor een bepaalde functie. Ook in het vervolg had voor „geordend” liever 'aangesteld' gekozen moeten worden. 20 (slot comm. op vs. 1) „in Hem alleen berust heel de stof van ons heil”. 'Materia' kan ook betekenen 'oorzaak' (of 'bron'), in een zin nl. als deze: 'geld is oorzaak (of: een bron) van veel ellende'. Het zou me niet verwonderen, wanneer een tekst als Hebr. 5:9 Calvijn hier voor de aandacht had gestaan.

In dit verband nog één opmerking over de in de vertaling gevolgde Calvijn-tekst. Ook als een bepaalde constitutie (in dit geval die van Baum-Cunitz-Reuss; terecht!) als grondslag wordt genomen, mag (moet) men toch kritisch daartegenover blijven staan en zonodig daarvan durven afwijken. Zo geloof ik stellig, dat in het slot van de verklaring van I 1, 1 alleen 'illi' (nl. den Vader) in het betoog past. De slot-s die dit woord bij B-C-R heeft, lijkt mij te wijten aan dittographie (misschien is de fout wel door Calvijn zelf gemaakt; dat kan ik niet beoordelen): het volgende woord begint nl. met een s ('salutis').

Doch dit zijn ondergeschikte punten. Hoofdbezwaar blijft, dat in 't algemeen hier een voor den doorsnee-Nederlander van 1969 niet te genieten proza op onze tafel wordt gelegd. Dat stemt verdrietig, als men bedenkt, hoeveel energie, tijd en geld aan deze uitgave moet zijn ten koste gelegd. En het is onplezierig dit te moeten zeggen aan den vertaler, die kennelijk de bedoeling heeft de 'gemene Christenen' beter hun Bijbel te leren verstaan, en met wien deze recensent zich daarin eensgezest weet.

Wil de redactie deze reeks voortzetten, dan lijkt het mij beslist noodzakelijk op z'n minst óók een neerlandicus in de arm te nemen.

D. Holwerda

PERSSCHOUW

Stel eens...

Onder dit kopje schreef de hoofdredacteur van het Friesche Dagblad het volgende artikel

„De Arabische staten, die geen ander doel kennen dan de vernietiging van de staat Israël, en daarbij politiek gesteund worden door bijna alle Afrikaanse en Aziatische staten, en de communistische staten in Europa onder leiding van Rusland, zijn weer behoorlijk bewapend. Daar heeft Rusland voor gezorgd. Maar ze zien er blijkbaar toch nog geen gat in, om de vernietigingsslag te beginnen. Dat is ook verklaarbaar. Israël is strategisch in een veel gunstiger positie dan toen de vijfdaagse oorlog begon. Het staat nu met zijn tankleger aan het Suezkanaal. Dat betekent, dat het Egypte, dat de leiding heeft in de Arabische Liga, het pistool op de borst houdt.

Omdat zij geen kans zien, in een openlijke oorlog zonder veel risico Israël te verslaan, gooien zij het over een andere boeg. Zij ontketenen, naar het voorbeeld van de Vietcong, allerlei terreuracties. Officieel doen zij het niet, maar de bevrijdingsfronten. Dat heten particuliere organisaties te zijn, of regeringen in ballingschap, die op eigen naam en op eigen verantwoordelijkheid handelen. Maar dat is slechts schijn. Deze organisaties zouden niets kunnen uitrichten, als de Arabische staten ze niet steunden en onderrichtten.

Deze terroristen hebben het maandenlang net zo gedaan als de Vietcong. Zij probeerden schrik en angst te verspreiden. Zij lieten een bom ontploffen op de markt in Jeruzalem. Het was een bloedbad. Zij gooiden een bom naar een schoolbus vol kinderen. Dergelijke wrede aanslagen volgen elkaar regelmatig op. Maar Israël slaat terug. Het stuurt zijn commando's naar Jordanië en die vernielen diep in dat land de voornaamste verbindingsweg. Zij sturen een commando in Egypte, en daar worden bruggen en stuwen in de Nijl opgeblazen. Het zijn klappen, die hard aankomen en het is het enige juiste antwoord: hard terugslaan, zó hard, dat de betrokken regeringen goed begrijpen, dat zij minstens even kwetsbaar zijn als Israël.

Intussen had men in Libanon een ander kunstje bedacht. De Israëliische burgerluchtvaart moest worden uitgeschakeld. Daarvoor is het niet nodig, alle vliegtuigen te vernietigen. Volgende is, wanneer het in de hele wereld duidelijk wordt, dat het heel riskant is, passage op een Israëliisch vliegtuig te bespreken. Op het vliegveld te Athene begon het. Juist, terwijl het vliegtuig vol passagiers, onschuldige burgers, opsteeg, werd het onder vuur genomen. De bedoeling was natuurlijk, dat het bij de start zou verongelukken. Dat is niet gebeurd. Wel viel er één dode en was er één gewonde. Niettemin achtte radio-Beiroet deze laffe aanslag een groot succes voor het bevrijdingsfront. Maar een paar dagen later had radio-Beiroet heel iets anders te vertellen. De Israëli waren gekomen en hadden zonder bloedvergieten hard teruggeslagen. Maar nu is er nog iets van te zeggen.

Stel, dat vanuit Libanon óók terroristen zijn gezonden naar Amsterdam om zo mogelijk op Schiphol hun slag te slaan en daar vliegtuigen van de EL-AL te vernielen, ze te beschieten, er bommen in te smokkelen, enz. Die veronderstelling is helemaal niet dwaas. Stel dat dan de Nederlandse politie deze sluipmoordenaars te pakken kreeg. Dat te veronderstellen is helemaal niet dwaas, het is zelfs heel waarschijnlijk. Dan zouden deze bandieten moeten terechtstaan voor de Amsterdamse rechtbank.

De officier van justitie zou zijn requisitoir houden. Het zou niet mals zijn. En de rechtbank zou een strenge straf opleggen. Als er doden waren gevallen, misschien twintig jaar celstraf. Dacht iemand, dat het dan uit was?

Geen kwestie van. Al tijdens de behandeling van de strafzaak zouden de bedreigingen komen, zou er een bom ontploffen in de portiek van het Paleis van Justitie en er zouden bijzondere veiligheidsmaatregelen moeten worden genomen, ter bescherming van de rechterlijke macht.

Als er een zware straf werd opgelegd, dan zouden pers en radio in de Arabische landen moord en brand schreeuwen en misschien zou

de regering van het land waar de terroristen vandaan kwamen, de nodige diplomatieke stappen doen.

Toen Jameson in 1896 zijn inval deed in vrede-tijd in Transvaal, heette het ook, dat de Engelse autoriteiten van niets wisten. Later is 't wel anders gebleken. Maar Paul Kruger deed toen de grote diplomatieke zet van z'n leven; hij liet de gevangen genomen invallers uitleveren aan Engeland met de boodschap: bestraft u ze maar. De Engelsen konden toen niet anders doen dan straffen. Het werden lichte straffen, dat wel. Maar de rechter veroordeelde de inval. Was het niet gebeurd dan zou Engeland voor de gehele wereld te kijk hebben gestaan. Het kon fatsoenshalve niet anders doen, dan straffen.

Als de moordenaars uit Athene door de Griekse regering werden uitgeleverd aan Libanon, dan zouden zij daar als helden worden ontvangen.

Griekenland zal de misdadigers straffen. Maar het zal er last genoeg mee krijgen, dat staat wel vast".

KERKNIEUWS

Beroepen: te Hoogvliet-Spijkenisse: ds. A. R. Bosman te Gees; te Gouda: ds. Joh. Strating te Hattem.

Bedankt: voor Haulerwijk: ds. B. de Vos te Ten Boer; voor Bergentheim: ds. T. J. Keegstra te Ermelo; voor Capelle a/d IJssel: ds. A. Jagersma te Groningen-Oost.

Geslaagd: voor het candidaatsexamen in de theologie slaagde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam de Heer P. Dekker, Schoolstraat 2, te Kampen, die, vanwege moeilijkheden i.v.m. het zgn. „attesten-besluit" zijn studie aan de Theologische Hogeschool te Kampen moest afbreken.

P.S. Utrecht. De Particuliere Synode van Utrecht heeft in haar zesde zitting met algemene stemmen uitgesproken, dat de classis Amersfoort terecht geoordeeld heeft, dat de kerk te Baarn (predikant ds. W. Borgdorff), die het schriftuurlijk en confessioneel vermaan van de zusterkerken volhardend verwierp, zich op deze wijze van die kerken vervreemde, zodat zij niet langer als een gereformeerde kerk kon worden aangemerkt.

Wat betreft zes bezwaarschriften uit de classis Utrecht-Breukelen tegen uitspraken van die classis inzake de breuk te Bilthoven en te Utrecht-C. sprak de P.S. uit, dat zij geen van de aangevoerde bezwaren gegrond achtte en dat de classis Utrecht-Breukelen in haar besluiten, die leidden tot het niet aanvaarden van de kerkeraden- ds. C. van Leeuwen en - ds. W. G. Visser, de norm en de kracht van Schrift, confessie, kerkorde en ondertekeningsformulier niet heeft geschonden, maar bewaard. Ook deze besluiten werden met algemene stemmen genomen.

De praeses, ds. R. Houwen, sprak de hoop en de bede uit, dat de gedane uitspraken mogen strekken tot klaarheid en duidelijkheid in de verwarring van onze dagen, tot genadige heiling van geslagen breuken en tot goede voortgang van het kerkelijk leven in de beide classes.

De Heere dankbaar berichten wij U de geboorte van onze zoon

HENDRICUS ALEXANDER RUTGER

H. J. van Aller
M. J. W. van Aller-v. Zuijlekom

Utrecht, 25 januari 1969
Gansstraat 7.

JONGE VROUW,

30 jaar, middelbare schoolopleiding, goed Engels sprekend, veelzijdige belangstelling, gewend leiding te geven en met mensen om te gaan, zoekt

BETREKKING

met salaris van min. f 1.200,- per maand

in centrum van het land, of tijdelijke betrekking in buitenland (dan geen bijz. salariseisen).

Brieven onder nr. 10 aan de redactiesecretaris, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Vakantie. . . . naar de Veluwe!!!

Diverse bungalows te huur midden in het bos. Voorzien van elektrisch licht en stromend water. voor- en naseizoen aanmerkelijke reductie.

Prachtige camping.
± 15 min. lopen van de Kerk.
Prospectus op aanvraag.

CAMPING EN BUNGALOWPARK

„ACKERSATE"

Voorhuizen, Harremaatweg 26, tel. 03429-1274

TE KOOP : EEN BOERDERIJ VAN 14 HA.

één kavel met prima gebouwen. Rand van Overijssel.

Brieven onder no. 31-1 Administratie „Opbouw", Slotlaan 220, Zeist.

BIJBELSTUDIE

In samenwerking met de CCS (Christelijk Cultureel Studiecentrum) worden te Rijswijk vier Bijbelstudieweken gehouden, gewijd aan het thema

Evangelie of Revolutie

De culturele aspecten van het programma worden verzorgd door Prof. Dr. H. R. Rookmaaker, de historische en politieke aspecten (slavernij, burgerrechten, Vietnam enz.) door Prof. Dr. J. W. Schulte Nordholt, Drs. H. L. Bogaard e.a.

De dagelijkse studieleiding berust bij Ds. K. C. Smouter.

Men kan zich opgeven voor één of meerdere van de volgende weken: 14-19 april, 12-17 mei (voorbereid 22 febr.), 2-7 juni, 23-28 juni (voorbereid 29 maart).

Voor logies en maaltijden wordt gezorgd. Maximaal 20 deelnemers per week.

Folder op aanvraag bij Ds. K. C. Smouter. Gen. v. d. Plaatstraat 10, Breda.

GROOTS WERK OVER DE HEILIGE SCHRIFT bereikte belangrijke mijlpaal

In de reeks „De Voorzeide Leer" ving de Auteur, **Ds. C. VONK**, Geref. Predikant te Schiedam, enkele jaren geleden aan met de behandeling van de **HEILIGE SCHRIFT. THANS VERSCHEEN DEEL Ic - NUMERI, DEUTERONOMIUM**, waarmee de behandeling van de vijf boeken van Mozes of Pentateuch werd afgesloten.

Uit voorraad zijn nu leverbaar de delen over de Heilige Schrift:

Deel Ia: Inleiding - Genesis - Exodus, 526 pagina's f 23,50
Deel Ib: Leviticus, 768 pagina's f 31,00
Deel Ic: Numeri - Deuteronomium, 880 pagina's f 36,50

Alle delen in fraaie stempelband met goudtitel.

In voorbereiding zijn de delen: Id, De Profeten; Ie De Geschriften; If, Het Nieuwe Testament. Van reeds eerder verschenen delen in deze reeks is uitsluitend nog leverbaar: **Deel IIb, De Nederlandse Geloofsbelijdenis, artikelen 22-24, 27-37, 720 pag., in fraaie stempelband, f 18,50.**

In de boekhandel verkrijgbaar.

Uitgave van:

**FIRMA WESDIJK EN LIEBEK
BARENDRECHT**

Postbus 2

Telef. 0 1806 - 2944

VAKANTIEVERBLIJF

Ons huis is beschikbaar van 28/6-25/7. Misschien voor collega, die hier wil preken?

G. v. d. Brink, Binnenwiertstraat 23, Eindhoven.

VERSTAAT GIJ WAT GIJ ZINGT ?

VERSCHEENEN:

ONKRUID TUSSEN DE TARWE

Enkele kritische beschouwingen over de nieuwe interkerkelijke psalmberijming door **Jac. Polak**

36 pag., met omslag in vierkleurendruk. f 2,50, inclusief BTW.

De titel van deze brochure zegt reeds dat de auteur, zoon van een man die de synagogale zang van de psalmen van Israël kende en de liefde voor deze liederen zijn kinderen heeft bijgebracht, de nieuwe psalmberijming tot op grote hoogte kan waarderen („tarwe") — doch er teveel „onkruid" in aanwezig ziet.

Polak stelt als eisen aan een psalmberijming goede zingbaarheid, Schriftgebondenheid en zuiver taalgebruik. Hij toetst op vele plaatsen de I.K.B. daaraan en laat zien dat zij **niet zonder wijzigingen** kan aanvaard worden. Ds. W. de Graaf, secr. van de Stichting tot verbetering van het psalmgezag in Geref. kerken, schrijft hierover: „Ons was een „cultuurmonument" in uitzicht gesteld; het is volgens sommigen op „slechte gedichten" en „sinterklaasrijm" uitgedraaid".

De zaak van de psalmberijming, een geschiedenis van 25 jaar, is nu in een beslissend stadium, waarbij belangen op het spel staan die door verkeerde besluiten geschaad kunnen worden.

Ieder kerklid dient zijn medeverantwoordelijkheid voor besluiten over de psalmberijming te verstaan.

Deze brochure helpt u uw oordeel te vormen.

Bestellingen bij de boekhandel of bij

UITG. BUIJTEN & SCHIPPERHEIJN

Valkenburgerstraat 106, Amsterdam
Telefoon 020 - 23 66 12. Postgiro 22960

ALOM ZEER WAARDEREN- DE RECENSIES, O.M.:

„Met deze mijlpaal wensen we de schrijver en de uitgever van harte geluk. We hopen op een voorspoedige voortgang van dit grootse werk". (Ds. D. H. Borgers in „Getrouw") (Ia)

„Al was het maar omdat het vaak verrassende gegevens biedt, is het de moeite waard". (Prof. Dr. R. Schippers, in Belijden en Beleven) (Ia)

„Tenslotte zij opgemerkt — de uitgever verdient ongetwijfeld ook een pluim — dat de typografische verzorging in zeer goede handen is". (Ds. D. Zemel, Geref. Kerkblad van Overijssel en Gelderland) (Ia)

„Ik las dit werk met grote belangstelling en beveel het gaarne bij onze lezers aan". (Dr. H. Bout, Theologia Reformata)

„Ik eindig met: prachtwerk! Torenhog boven heel wat „stichtelijke" rommel waar ge de schrijver al maar hoort babbelen over de Bijbel, terwijl de Bijbel zelf niet aan de beurt komt. Dit boek brengt ons echt verder!" (Ds. G. Viseé in Kamper Kerkbode)

„Verbanden met het N.T. worden steeds gelegd, heils-historische lijnen aangegeven". „Nogmaals wil ik wijzen op dit uitnemende werk" (Prof. Dr. B. J. Oosterhoff, De Wakker)